

Vård och omsorg

65. Förbättrad konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga aktörer i vård och omsorg

Regelverk

Lag (2008:962) om valfrihetssystem (nedan LOV)

Mottagare

Regering och Riksdag

Påverkan på företag idag

LOV-system i kommunerna och vårdval i landstingen bygger på tanken att kvaliteten kan höjas genom ökad konkurrens mellan olika vårdgivare. Valfrihetssystemen bidrar till mångfald och människor ges möjlighet att välja den vårdgivare som passar de egna behoven bäst. En grundläggande princip för LOV-systemen är konkurrensneutralitet, det vill säga att kommuner och landsting behandlar offentliga och privata vårdgivare lika.

De offentliga och privata vårdgivarna får samma ersättning från kommunen/landstinget för sina brukare/patienter. Så långt är de ekonomiska villkoren lika. Men på många håll i landet går kommunens/landstingets egen verksamhet med underskott och kan därmed sägas subventioneras bakvägen. Det snedvrider villkoren att verka och riskerar att leda till ojämlikhet i vilken vård patienter och brukare kan erbjudas, beroende på vilken utförare de har valt.

I 7 av 10 kommuner med LOV i hemtjänsten som redovisat sitt resultat för egenregi 2014 gick den kommunala hemtjänsten med underskott, enligt SKL. År 2015 gick de landstingsdrivna vårdcentralerna inom ramen för vårdval med underskott i tre av fyra landsting (Vårdföretagarna 2016).

Konkurrensverket har i ett ärende rörande vårdval i Jämtland fattat ett vägledande beslut som innebär att landstinget eller kommunens egenregi inte är att betrakta som leverantör i ett LOV-system. Det gör att Konkurrensverket som tillsynsmyndighet för konkurrensfrågor inte agerar i ärenden som rör just de konkurrensproblem vårdföretag upplever i förhållande till den offentligt drivna verksamheten. I de flesta kommuner och landsting är den kommunalt eller landstingsdrivna verksamheten dominerande och därmed den mindre privata vård- eller omsorgsgivarens stora konkurrent. Mot bakgrund av att kommunen eller landstinget i dessa fall dessutom är både huvudman och utförare är risken för särbehandling av den egna verksamheten stor.

Konkurrensverkets tolkning av lagen öppnar möjligheter för kommuner och landsting att göra särskilda lösningar för den offentligt drivna verksamheten i en rad olika sammanhang.

Åtgärdsförslag

Tillsätt en utredning för att skärpa LOV, med avsikten att säkra konkurrensneutralitet mellan privat och offentligt driven verksamhet.

Bedömning av åtgärdsförslagets effekter för företagen

Konkurrens på lika villkor förbättrar företagens möjligheter att expandera och våga investera för framtiden. Lika villkor för privat och offentligt driven verksamhet är en grundläggande förutsättning för vård och omsorg på lika villkor, oavsett regiform. Den landstingsdrivna primärvården gick med underskott i tre av fyra landsting år 2015. Problemen tycks bestående och växande. Sedan vårdvalets start uppgår underskotten totalt till nästan en miljard kronor.

Kontaktuppgifter

Almega Vårdföretagarna, Karin Liljeblad

08-762 66 35

karin.liljeblad@almega.se